

Anonüümseks muudetud versioon

Tölge

C-198/24 – 1

Kohtuasi C-198/24

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

12. märts 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (tsiviilasju lahendav liidumaa kohus Viinis, Austria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

8. märts 2024

Avalduse esitaja (võlausaldaja):

TQ

Avalduse vastaspool (võlgnik):

Mr Green Limited

REPUBLIK ÖSTERREICH (Austria Vabariik)

Landesgericht für ZRS Wien (tsiviilasju lahendav liidumaa kohus Viinis)

Das Landesgericht für ZRS (tsiviilasju lahendav liidumaa kohus Viinis) tegi apellatsioonikohtuna [...] täitemenetlusasjas, mille osalised on võlausaldaja **TQ**, [...] Viin, keda esindab Viini vandeadvokaat Sven Rudolf Thorstensen, ja võlgnik **Mr. Green Limited**, [...] Malta, seoses 62 878 euro suuruse nõudega, millele lisanduvad viivis ja menetluskulud, võlausaldaja määruskaebuse alusel Viini kesklinna esimese astme kohtu 15. veebruari 2024. aasta määruse 67 E 810/24f-2 peale

k o h t u m ä ä r u s e:

1.) Euroopa Liidu Kohtule esitatakse ELTL artikli 267 alusel järgmine eelotsuse küsimus:

ET

Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määruse (EL) nr 655/2014 (ELT 2014, L 189, lk 59), millega luuakse pangakontode Euroopa arestimismääruse menetlus, et hõlbustada võlgade piiriülest sissenõudmist tsiviil- ja kaubandusasjades, artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et arvesse ei võeta võlgniku vähemalt kolme aasta taguseid toiminguid ja/või kohtuotsuse sundtäitmise takistusi võlgniku liikmesriigis?

[...] [Menetluse peatamine]

Põhjendused:

1.):

13. veebruari 2024. aasta avaldusega taotles võlausaldaja [võlgniku] pangakonto suhtes Euroopa arestimismääruse tegemist. Lisaks võlgniku Maltal asuvale kontole nimetas võlausaldaja veel viis kontot Rootsis, Luksemburgis ja Iirimaa. Seoses riskiga, [et tema nõue võib jääda täitmata] väitis ta, et võlgnik oli pärast jõustunud ja sundtäidetavaid kohtuotsuseid varasid ümber paigutanud, tühistades lepingu Austrias asuva võlgniku suhtes kohustatud kolmanda isikuga DIMOCO Europe GmbH pärast jaanuaris 2021 või enne seda teistes täitemenetlustes tehtud kohtumäärusi sundtäitmise lubatavuse kohta. On oht, et ta käitub samamoodi ka teistes riikides ja kogu vara viiakse Maltale. Maltal võeti hiljuti vastu seadus, mis keelab Malta tegevusloaga hasartmänguettevõtjate vastu tehtud Austria kohtuotsuste sundtäitmise vastuolu tõttu avaliku korraga (*ordre public*) [...].

Vaidlustatud määrusega jättis esimese astme kohus võlausaldaja avalduse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määruse (EL) nr 655/2014 (edaspidi „määrus nr 655/2014“) artikli 19 alusel pangakonto suhtes Euroopa arestimismääruse tegemiseks rahuldamata põhjendusega, et 2021. aasta sündmustest ei saa järeldada, et sundtäitmine oleks võimatu või oluliselt keerukam ka 2024. aastal. Pakiline vajadus [arestimismääruse tegemiseks] puudus, sest [avalduse] aluseks olev täitedokument pärineb aastast 2021 ja võlausaldaja on avalduse esitanud alles kolm aastat hiljem.

Kuigi Malta esimese astme kohus keeldub Austria kohtuotsuste sundtäitmisest, on ebaselge, kas ka kõrgemad kohtud teevad samasuguse otsuse [...].

Võlausaldaja esitas selle määruse peale määruskaebuse, milles palus muuta vaidlustatud määrust nii, et pangakonto Euroopa arestimismääruse tegemise avaldus rahuldatakse [...].

Määruskaebemenetluse ese on kokkuvõttes küsimus, kas on olemas määruse nr 655/2014 artikli 7 lõikes 1 sätestatud eeldused. Võlausaldaja peab esitama ja tõendama asjaolud, et on olemas reaalne oht, et sundtäitmine on takistatud või keerukam.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus loeb esitatud seisukohtade ja dokumentide põhjal tõendatuks ja tugineb oma otsuses järgmistele asjaoludele:

2

Võlgnik on Maltal asuv hasartmänguettevõtja. Tal on Malta tegevusluba interneti hasartmängude korraldamiseks, kuid tal puudub Austria hasartmänguseaduse kohane kontsessioon. Võlausaldaja, kes elab Austrias, mängis Austrias võlgniku online hasartmänge ja kaotas ajavahemikul 3. jaanuarist 2017 kuni 25. aprillini 2019 62 878 eurot, mille väljamõistmiseks esitas ta Austrias hagi. Viinis tsiviilasju lahendava liidumaa kohtu 2. detsembri 2021. aasta otsusega mõisteti võlgnikult võlausaldaja kasuks välja 62 878 eurot, millele lisanduvad viivis ja menetluskulud. Võlgniku apellatsioonkaebuse jättis liidumaa kõrgeim kohus Viinis 21. veebruari 2022. aasta otsusega rahuldamata. Mõlemad kohtuotsused on alates (vähemalt) 13. aprillist 2022 jõustunud ja sundtäidetavad. Võlausaldaja nõuet ei ole veel rahuldatud. Ei ole võimalik kindlaks teha, kas võlausaldaja on taotlenud selle nõude sissenõudmiseks täitemenetluse algatamist Austrias või Maltal.

Varem on teised mängijad püüdnud nende kasuks väljamõistetud summasid sisse nõuda Austrias täitemenetluse abil ja on olnud edukad. Võlgnik kasutas Austrias asuvat Dimoco Europe GmbH-d kui makseteenuse pakkujat, kelle juures olid võlgnikul rahalised vahendid ja kes võlgniku suhtes kohustatud kolmanda isikuna täitis kuni 2021. aasta veebruari alguseni võlgniku vastu esitatud nõudeid. Võlgnik lõpetas lepingu Dimoco Europe GmbH-ga millalgi täpselt kindlaks määramata ajal enne 16. veebruari 2021, et võlausaldajatel ei oleks sellele varale ligipääsu. Seejärel jäid Austrias toimuvad täitemenetlused tagajärjetuteks, võlgnik keeldus täitmast Austria kohtuotsuseid, mis rahuldasid [hasartmängudega] kaotatud summade tagasimaksmise nõuded.

12. juunil 2023 võttis Malta parlament vastu hasartmänguseadust muutva seaduse nr XXI 2023. Selle seaduse (edaspidi „Malta seadus“) artiklis 56A keelatakse hagiid Malta tegevusloaga hasartmänguettevõtjate vastu ja sätestatakse, et kohus peab keelduma tunnustamast ja/või täitmast Maltal mis tahes välismaist kohtuotsust ja/või otsust, mis on tehtud sellise hagi alusel.

Sarnaste juhtumite puhul püüdsid Austria hagejad saavutada hasartmänguasjades nende kasuks tehtud kohtuotsuste täitmist Maltal. Malta esimese astme kohus („Civil Court First Hall“) keeldub esitamast Euroopa Kohtule küsimust, kas Malta seadus on vastuolus Euroopa Liidu õigusega. Ei ole võimalik kindlaks teha, kas need otsused on jõustunud. Ei ole võimalik kindlaks teha, et hasartmänguasjades tehtud Austria kohtuotsuste sundtäitmisest on Maltal keeldutud jõustunud kohtuotsustega.

Õigusnormid:

Kohaldatava määruse nr 655/2014 asjakohased sätted on sõnastatud järgmiselt:

Põhjendus 14:

Arestimismääruse tegemise tingimused peaksid looma asjakohase tasakaalu võlausaldajapoolse arestimismääruse saamise huvi ja võlgnikupoolse arestimismääruse kuritarvitamise vältimise huvi vahel.

Sellest tulenevalt, kui võlausaldaja taotleb arestimismäärust enne kohtuotsuse saamist, peaks kohus, kellele taotlus esitatakse, olema võlausaldaja esitatud tõendite põhjal veendunud, et võlausaldaja nõue võlgniku vastu tõenäoliselt rahuldatakse.

Lisaks tuleks nõuda võlausaldajalt kõigil juhtudel, ka siis, kui ta on juba kohtuotsuse saanud, veenma kohut, et tema nõue vajab kiiresti kohtulikku kaitset ning et ilma arestimismääruseta võib olemasoleva või tulevase kohtuotsuse täitmine olla takistatud või oluliselt keerukam, kuna eksisteerib reaalne oht, et ajaks, mil võlausaldaja saab lasta olemasoleva või tulevase kohtuotsuse täitmisele pöörata, on võlgnik oma vara kaotanud, peitnud või hävitanud või on vara võõrandanud kas selle tegelikust väärtusest odavamalt või ebatavalises ulatuses või ebatavalise tegevuse kaudu.

Kohus peaks hindama võlausaldaja poolt sellise riski olemasolu tõestamiseks esitatud tõendeid. Need võivad puudutada näiteks võlgniku käitumist seoses võlausaldaja nõudega või varasemates pooltevahelistes vaidlustes, võlgniku krediitajalugu, võlgniku varade liiki ja võlgniku mis tahes hiljutisi toiminguid oma varadega. Tõendite hindamisel võib kohus otsustada, et võlgniku poolt tema äritegevuse normaalseks toimimiseks või tema pere jooksvateks vajadusteks kontodelt raha väljavõtmine ja kulutuste tegemine ei ole iseenesest ebatavaline. Võlgniku poolt nõude lihtsalt tasumata jätmist või vaidlustamist või lihtsalt asjaolu, et võlgnikul on rohkem kui üks võlausaldaja, ei peaks iseenesest pidama piisavaks tõendiks, et põhjendada arestimismääruse tegemist. Samuti ei peaks arestimismääruse tegemiseks olema piisav põhjendus iseenesest lihtsalt asjaolu, et võlgniku rahaline olukord on halb või halvenemas. Kohus võib neid tegureid siiski arvesse võtta ohu eksisteerimise üldisel hindamisel.

Artikkel 7:

Arestimismääruse tegemise tingimused

(1) Kohus teeb arestimismääruse, kui võlausaldaja on esitanud piisavad tõendid, mille põhjal kohus saab veenduda, et arestimismääruse vormis kaitsemeetme võtmiseks on pakiline vajadus, kuna on reaalne oht, et ilma sellise meetmeta oleks võlausaldaja poolt võlgniku vastu esitatud nõude hilisem täitmine takistatud või oluliselt keerukam.

(2) Kui võlausaldaja ei ole veel saanud liikmesriigis kohtuotsust, kohtulikku kokkulepet või ametlikku dokumenti, millega võlgnikult nõutakse võlausaldaja nõude täitmist, esitab võlausaldaja ka piisavad tõendid, mille põhjal kohus saab veenduda, et võlausaldaja nõue võlgniku vastu tõenäoliselt rahuldatakse.

Artikkel 22:

Ühes liikmesriigis kooskõlas käesoleva määrusega tehtud arestimismäärust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata ja täidetakse teises liikmesriigis ilma, et seda oleks vaja täidetavaks tunnistada.

Artikkel 46 lõige 1:

Kõiki menetlusküsimusi, mida käesolevas määruses eraldi ei käsitleta, reguleerib selle liikmesriigi õigus, kus menetlus läbi viiakse.

Artikkel 48:

Käesolev määrus ei piira järgmiste õigusaktide kohaldamist

[...]

b) määrus (EL) nr 1215/2012;

[...]

Austria riigisiseseid õigusnormid:

Täitemenetluse seadustiku (Exekutionsordnung, edaspidi „EO“) § 389 sätestab:

„Avaldus esialgse õiguskaitse kohaldamiseks

§ 389 (1) Esialgse õiguskaitse saamise avalduse esitamisel peab ohustatud pool täpselt määratlema taotletava abinõu, milliseks ajaks seda taotletakse, ja oma väidetava või juba rahuldatud nõude, ning esitama tõeselt ja üksikasjalikult avalduse aluseks olevad asjaolud. Kui avaldusele ei ole lisatud vajalikke dokumentaalseid tõendeid, tuleb need asjaolud, ja kui nõuet rahuldavat otsust ei ole juba olemas, ka ohustatud poole esitatud nõue kohtu nõudmisel põhistada.

[...]“

EO § 422 sätestab:

„Esialgset õiguskaitset käsitlevate sätete kohaldamine ja kohaldamisala

§ 422 (1) Kui käesolevas jaos või määruses (EL) nr 655/2014, millega luuakse pangakontode Euroopa arestimismääruse menetlus, et hõlbustada võlgade piiriülest sissenõudmist tsiviil- ja kaubandusasjades (pangakontode Euroopa arestimismäärus – EuKoPfVO), ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse pangakonto Euroopa arestimismääruse kohta esialgset õiguskaitset käsitlevaid sätteid.

[...]“

Teadaolevalt on Euroopa Kohus teinud määruse nr 655/2014 kohta kaks otsust, kuid ei ole teinud ühtegi otsust selle artikli 7 lõike 1 konkreetse tõlgendamise kohta.

Euroopa Kohus otsustas 7. novembri 2019. aasta otsuses, et maksekäsk, mis ei ole täidetav, ei ole ametlik dokument artikli 4 punkti 10 tähenduses (C-555/18).

Euroopa Kohus otsustas 20. aprilli 2023. aasta otsuses, et artikli 7 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sundtäitmisele mittekuuluva kohtulahendi korral peab võlausaldaja esitama piisavad tõendid, veenmaks arestimismääruse tegemise üle otsustavat kohut, et võlausaldaja nõue võlgniku vastu tõenäoliselt rahuldatakse (C-291/21).

Mõlema otsuse põhjendustes märgiti, et artikli 7 eesmärk on saavutada võlausaldajate ja võlgnike huvide asjakohane tasakaalustamine, nähes arestimismääruse tegemiseks ette erinevad tingimused sõltuvalt sellest, kas võlausaldaja on liikmesriigis juba saanud täitedokumendi, millega võlgnikku on kohustatud nõuet täitma, või ei ole tal seda. Täpsemalt peab võlausaldaja esimesel juhul üksnes tõendama, et meede on pakiline, kuna esineb vahetu oht, samas kui teisel juhul peab ta kohut veenma ka *fumus boni iuris*'es (C-555/18, punkt 40, C-291/21, punkt 50).

Der Oberste Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) otsustas 25. mail 2023 kohtuasjas 3 Ob 219/22k, praegusega võrreldaval juhtumil ja olulises osas samasuguste väidete alusel (välja arvatud Malta õigust puudutavalt), et määruse nr 655/2014 artikli 7 lõike 1 eeldused on täidetud, kui on tõendatud võlgniku sellise tegevuse võlausaldajaid kahjustav eesmärk, millega takistatakse võlausaldajate juurdepääsu oma varale. Kõnealuses menetluses jäid võlgniku poolt Dimoco Europe GmbH-ga sõlmitud lepingulise suhte lõpetamise ja kohtule [arestimismääruse tegemise] avalduse esitamise vahele vaid mõned kuud ning Malta seadust ei olnud veel vastu võetud.

Määruse nr 655/2014 artikli 7 lõike 1 sõnastuse kohaselt peavad olema täidetud kaks eeldust. Esiteks peab arestimismääruse tegemine olema pakiliselt vajalik ja teiseks peab olema oht, et ilma arestimismääruseta on [võlausaldaja nõude] hilisem sundtäitmine võimatu või oluliselt keerukam. Seetõttu ei ole vajalik mitte ainult võlgniku käitumine, mis ohustab võlausaldaja nõude maksmapanekut, vaid see peab olema ka avalduse esitamisega ajaliselt seotud („[...] hiljutised toimingud [...]“ [põhjendus 14]).

Austria makseteenuse pakkujaga sõlmitud lepingu lõpetamine eesmärgiga kahjustada võlausaldajat on võlgniku tegevus, mille eesmärk on takistada või muuta kõnealuse nõude hilisem sundtäitmine oluliselt keerukamaks.

Praegusel juhul jääb võlausaldaja¹ tegevuse (lepingu lõpetamise) ja esimese astme kohtule avalduse esitamise vahele veidi üle kolme aasta. Mida pikem on ajavahemik, seda vähem pakiline näib avaldus. Argument mitmeaastase ajavahemiku arvestamise vastu seisneb selles, et vastavalt määruse nr 655/2014 artiklile 18 tuleb avalduse kohta otsus teha päevade jooksul. Kolmeaastane või pikem ajavahemik räägib arestimismääruse tegemise pakilisuse vastu. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul ei saa lepingu lõpetamist enam vaadelda kui „hiljutist toimingut“ määruse nr 655/2014 põhjenduse 14 tähenduses,

¹ Tõenäoliselt on silmas peetud võlgnikku. – *Tlk.*

võlgniku edasiste tegevuste kohta võlausaldaja väiteid ei esitanud. Kohustuse täitmata jätmine ei ole toiming põhjenduse 14 tähenduses ega õigusta pikemat ajavahemikku. Pakilisuse puudumise tõttu tuleks arestimismääruse tegemise avaldus jätta rahuldamata.

On küsitav, millisel määral tuleks arvesse võtta Malta õigust. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei jäta tähelepanuta asjaolu, et küsimust, kas Malta seadus on Euroopa Liidu õigusega vastuolus, ja selle seaduse kõrvale jätmist saab siduvalt lahendada vaid rikkumismenetluse kaudu. Kuni Malta seadus kehtib ja Malta kohtud seda kohaldavad, tuleb kaaluda, milline on selle mõju praegusele menetlusele.

Määrus nr 655/2014 ei piira artikli 48 kohaselt määruse nr 1215/2012 kohaldamist. Kui määruse nr 1215/2012 kohaselt on sisuliselt nõutav ainult täitedokument (kohtulahend, kohtulik kokkulepe) ja sundtäitmine – lisaks pangakontode arestimisele – toimub ainult sundtäitmise koha järgses riigis, siis määruse nr 655/2014 alusel on vaja tõendada pakilise ohu olemasolu artikli 7 lõike 1 tähenduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul võib nõude erinevatest alustest ja tagajärgedest järeldada, et võlausaldajal on õigus valida, millise määruse alusel ta tegutseb (vt põhjendus 6 „[...] täiendav ja valikuline võimalus“). Siinkohal ei ole vaja kontrollida, kas täitedokumendi (kohtulahend, kohtulik kokkulepe) sundtäitmine määruse nr 1215/2012 järgi on või võib olla edukas (prognoos). Seetõttu ei kahjusta see arestimismääruse tegemist, kui – nagu siin – ei ole eelnevalt üritatud sundtäitmist määruse nr 1215/2012 alusel. Asjaolul, et määruse nr 1215/2012 järgi sundtäitmist korraldab riik keeldub sundtäitmisest, ei ole tähtsust arestimismääruse tegemisel vastavalt [määruse nr 655/2014] artikli 7 lõikele 1. Malta õigust ei ole sellises menetluses vaja vastavas osas kontrollida. Sellest olenemata ei ole Malta kohus veel teinud jõustunud kohtulahendit määruse nr 1215/2012 alusel kohtuotsuse täitmisest lõpliku keeldumise kohta.

Siiski rikub Malta seadus oma sõnastuse kohaselt määruse nr 655/2014 artiklit 22, mistõttu on taotletud, Maltas asuvate pangakontode arestimine ja seega nõude sundtäitmine Maltal võimatu või oluliselt keerukam.

Määruse nr 655/2014 artikli 7 lõike 1 sõnastuse kohaselt ei piirdu sundtäitmise edukust ähvardav oht ainult võlgniku tegevusega, vaid ohtu võib põhjustada ka kolmandate isikute käitumine. Selles osas tuleks Malta seadust arvesse võtta kui sundtäitmise takistust. Määruse nr 655/2014 põhjendus 14 määratleb võlausaldajate ja võlgnike huvide tasakaalu ning piirdub ohu tõendamise osas võlgnikule omistatava käitumisega; kolmandate isikute tegevust ei mainita. Võlausaldajad ega võlgnikud ei saa mõjutada Malta seadust, mistõttu eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul ei tundu Malta seadusandja käitumisega arvestamine põhjendatud. Malta seadus ei takista kontode ajutist arestimist, eriti ka teistes liikmesriikides asuvate kontode puhul, ega õigusta Maltas asuva konto arestimise takistusena arestimismääruse tegemist.

Seetõttu palub eelotsusetaotlust esitav kohus Euroopa Liidu Kohtul tõlgendada määruse nr 655/2014 artikli 7 lõike 1 eeldusi.

[...]

TÖÖDOKUMENT